

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSH ELYETTES

A környezeti elemeket veszélyeztető/károsító cselekmények –
helyzetkép és jövőbeli irányok
Országos Kriminológia Intézet

A talaj helyzete és védelmének Alaptörvényi rendelkezései

Zentainé dr. Gáspár Vera

Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmé t Ellátó Biztoshelyettes Titkársága

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

Budapest, 2024. november 18.

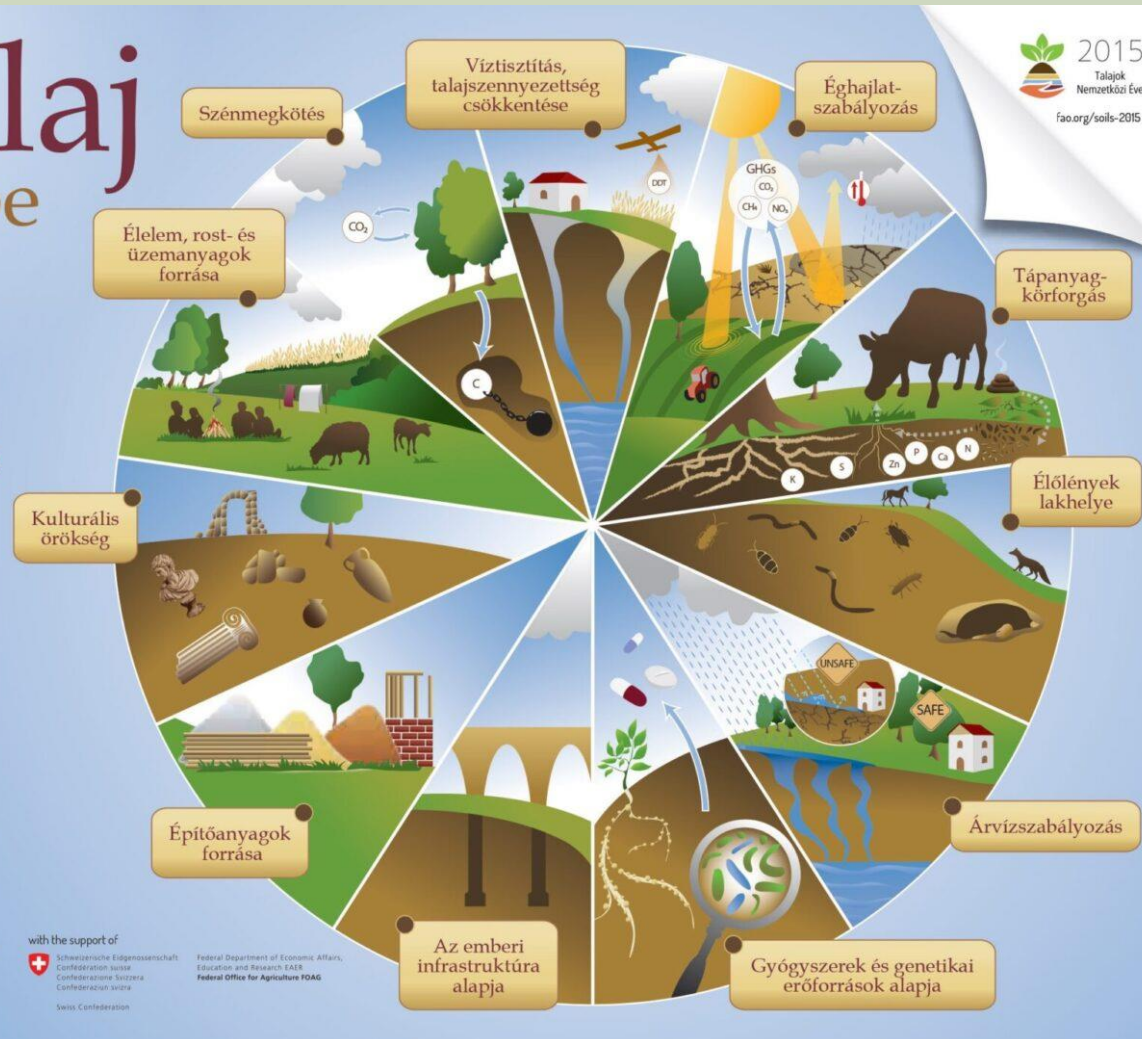

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Talaj szerepe

A talaj szerepe

A talaj ökoszisztéma szolgáltatásai teszik lehetővé bolygónkon az életet

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

with the support of

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun Svizra
Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research FARE
Federal Office for Agriculture FOAG

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

A talaj helyzete és veszélyeztető tényezők

- beépítés, lefedés (lebetonozás)
- területrendezés
- ásványinyersanyag-kitermelés
- mezőgazdaság, vidékfejlesztés
- ipar
- éghajlatváltozás
- szennyezés
- erózió
- savanyodás
- szikesedés
- fizikai degradáció
- a talaj vízháztartásának szélsőségesseé válása
- biológiai degradáció
- a talaj tápanyagtartalmának, tápanyagforgalmának kedvezőtlen irányú megváltozása
- a talaj pufferképességének csökkenése
- talajmérgezés stb.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ÉLLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alaptörvényi kötelezettségek

Nemzeti Hitvallás:

- a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeinek ápolása és megóvása
- felelősség utódainkért, a jövő nemzedékért
- a természeti erőforrásaink gondos használata

Alaptörvény P) cikk:

- A természeti erőforrások, többek között a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

Alaptörvény XX. cikk:

- Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

Alaptörvény XXI. cikk:

- Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Védelem alapjogi vonatkozásai

A sok fajból álló, diverz, összetett, stabil, jó állapotú ökológiai rendszerek (köztük talajok) előnyei:

- szélesebb körű ökoszisztéma-szolgáltatás nyújtása
- társadalmi és gazdasági haszon
- az emberi egészség és jól-lét, illetve a természeti erőforrásokhoz való hozzáférés, valamint a fenntartható gazdasági növekedés feltételeinek biztosítása

A biológiai sokféleség nagyarányú csökkenésének, illetve a talajok romlásának következményei súlyosan veszélyeztetik az emberi jogokat.

Az egészséges környezet hiányában veszélybe kerülnek az élethez, az egészséghez, a biztonságos élelmiszerhez és a tiszta ivóvízhez fűződő alapvető jogok.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

Védelem – fenntartás – megőrzés

Hármas kötelezettség:

- a választás lehetőségének megőrzése
  - a minőség megőrzése
  - a hozzáférés lehetőségének biztosítása
- A természeti erőforrásokat jó állapotban szükséges a jövő nemzedékek számára átörökíteni.
  - A most élő nemzedék a természeti erőforrások igazságos megosztása elvének jegyében akkor jár el megfelelően, ha a talajt a jó gazda gondosságával használja.

Pl.: 13/2018. (IX. 4.) AB hat.

A környezetvédelmi törvény földvédelmi szabályai

Környezeti elemek:

a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint az ember által létrehozott épített (mesterséges) környezet, továbbá ezek összetevői

A földvédelem kiterjed:

- földfelszín
- felszín alatti rétegek
- talaj (beleértve a termőképességét, szerkezetét, víz- és levegőháztartását, valamint élővilágát)
- kőzet
- ásvány
- ezek természetes és átmenet formái és folyamatai

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME ÉLLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

A termőföld védelméről szóló törvény

- gazdálkodási normák
- talajvesztés és talajpusztulás megelőzése
- termelékenység és minőség megóvása
- földhasználati kötelezettség
- termőföldnek nem minősülő földek védelme
- talajvédő gazdálkodás kötelezettsége
- a talaj mennyiségi és minőségi védelme

A természetvédelmi törvény talajvédelmi vonatkozásai

- talajkárosodás nélküli gazdálkodás kötelezettsége
- vegyi anyag-használat természetkímélő módon történhet, védett területen csak engedéllyel
- védett természeti területen a talajviszonyok és vízháztartás megőrzése
- gondoskodni kell a védett növény- és állatfajok, társulások fennmaradásához szükséges természeti feltételek, így többek között a talajviszonyok, vízháztartás megőrzéséről.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Szankció-rendszer

- Közigazgatási szankció: földvédelmi bírság, talajvédelmi bírság, talajvédelmi járulék, egyéb bírságok
- Szabálysértés: például természetvédelmi szabálysértés
- Büntetőjogi szankció: környezet- és természetkárosítás tényállása, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése stb.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Büntetőjog

Büntetőjog:

- végső eszköz
- társadalomra veszélyes
- nagyobb közösség javát szolgálja
- a környezet, a természet, illetve ezek egyes elemeinek védelme

A környezet és természet elleni bűncselekmények jogi tárgya:

- az emberi környezet védelméhez fűződő társadalmi érdek
- a természeti környezet, illetve az ökológiai egyensúly védelméhez fűződő társadalmi érdek

Egészséges környezethez való alkotmányos alapjog biztosítása büntetőjogi eszközökkel.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Fontosabb tényállások

- **Környezetkárosítás (Btk. 241. §)**
aki a földet veszélyezteti, károsítja
- **Természetkárosítás (Btk. 243. §)**
aki védett élő szervezet egyedét jogellenesen károsítja, elpusztítja
aki védett természeti területet jogellenesen jelentős mértékben megváltoztat
- **A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése (Btk. 248. §)**
aki hulladékkal más jogellenes tevékenységet végez és az alkalmas a föld veszélyeztetésére

Talajjal kapcsolatos jövőbeli elvárások

- ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok
- Az elsivatagosodás és aszály elleni küzdelemről szóló ENSZ-egyezmény
- EU Talajvédelmi Stratégia
- EU Biodiverzitás Stratégia 2030
- EU Green Deal, EU Recovery Plan, Termőföldtől az asztalig stratégia
- EU Talajegészség irányelv tervezet

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Természet helyreállítási jogszabály

Stratégiai alapok:

- európai zöld megállapodás
  - EU stratégiák
- } Soft law

Új dokumentum: A természet helyreállításáról szóló EU 2024/1991. rendelet

- közvetlenül és kötelezően alkalmazandó rendelet
- a természet valamennyi ökoszisztémájának helyreállítása
- jogilag kötelező erejű, számszerűsített célok
- nemzeti helyreállítási tervek
- folyamatos nyomon követés és értékelés

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Köszönöm a
megtisztelő figyelmet!

<https://www.ajbh.hu/en/dr.-bandi-gyula>

jnho@ajbh.hu

Gaspar.Vera@ajbh.hu

A kép forrása: <http://talaj.hu/2024-2/>
Az Év Talaja 2024 - Mány-Alsőröpuszta talajszelvénye